

TMMOB Bursa İKK 17 Ağustos 1999 Depreminin 7. Senesini Değerlendirdi

Yedi yıldır depremin getirdiği sonuçları tartışıyoruz ve daha çok tartışılacağını biliyoruz. Bilinenlerin yanında çok özgün şeyler yazıldı, söylendi. Depremin bize öğrettiği en önemli sonuç, sağlıklı toplumsal gelecek için planlı kentleşmenin önemi olmalıdır.

Son depremlerin ülkemizin yerleşim ve sanayi tesisleri açısından yoğun olduğu bir bölgede meydana gelmesi, kentleşme sürecindeki planlama çalışmalarının önemini ortaya çıkarmıştır. Özellikle jeolojik-jeoteknik etütlerin yaşamsal önemi büyüktür.

Özellikle 1950'lerden sonra sanayide ve kentleşmede plansız yer seçimi, standart dışı malzeme kullanımı ve standart dışı üretimin yanında doruğa çıkan arsa ve arazi rantına endeksli imar ve yapılaşma kararları, bu büyük can kaybı ve yıkımın ana nedeni olarak görülmelidir.

Deprem bölgesinde, planlamadan yoksun olarak üretilen tüm kentsel ve yöresel ölçekli imar planlarında Kuzey Anadolu Fay hattına bağlı riskler ve jeolojik veriler, hemen hiç

etkili ve belirleyici olmamış, göz önüne alınmamıştır. Oysaki dünyaca ünlü Kuzey Anadolu Fayı, büyüklüğü ve azameti ile orantılı olarak doğu-batı yönünde kademe kademe kırılmakta ve bu ülke insanına büyük bir opsiyon tanımaktadır. Ama inatla, alay edercesine, kitlesel nüfus hareketleri bu büyük kırığın batısında yoğunlaştırılıp diğer bölgelerden esirgenen tüm yatırımlar vadi tabanı düzlüklerine yapıla gelmiştir. Bu vadi tabanları doğal olarak alüvyon nitelikli 1.sınıf tarım arazisidir. Dolayısıyla depremle açığa çıkacak sismik enerji dalgalarının etkisi bu bölgelerde daha büyük ve yıkıcı olacaktır.

17 Ağustos depremlerinde hasar gören bölgeler incelendiğinde görülür ki, hepsinde çok iyi örgütlenmiş belediyeler vardı. Bu belediyeler aynı zamanda yeterli ve çeşitli sayıda teknik elemana sahiptiler. Hemen her ölçekte imar planları yapılmıştı. Ama yapılan imar planlarına baktığımızda ovaların, 1.sınıf tarım arazilerinin, dere yataklarının yapılaşmaya ayrıldığını görüyoruz. Buna bir de iktidarların siyasi rant kaygısıyla hayata geçirdikleri ve kaçak yapılaşmayı hızlandıran imar affı uygulamalarını da eklediğimizde 17

Ağustos depreminin acı tablosunda ülkeyi yönetenlerin katkısını görebilirsiniz. 17 Ağustos depreminden sonra hükümetler hiçbir ciddi çözüm üretmemiş olmak bir yana, üstelik depremin sonuçlarından yeni rant alanları yaratma yolu seçmişlerdir. Kanun Hükmünde Kararnameler seri halde çıkartılmış ve oluşan rant pastası bir avuç azınlığın paylaşımına sunulmuştur. Bunlardan biri depreme dayanıklı bina yapılması gerekçesi ile çıkartılan 595 sayılı KHK'dir. Bu kararname ile yapı denetimi tamamen kamusal denetim alanı dışına çıkarılmıştır. Böylece Türkiye'nin en büyük özelleştirilmesi sessiz sedasız gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama ile tekellere yılda 500 milyon dolarlık yeni bir rant aktarılmıştır. Bu rakam bugün on binlerce mühendis ve mimarın 1 yıllık maaş tutarıdır. İnsanların can ve mal güvenliklerinin söz konusu olduğu bu konu, kamu hizmetinin temel alanı olmalıdır. Yapı denetimi hizmeti bilime, mesleğe ve ülkeye karşı sorumlu olan ilgili mimar ve mühendis odaları ile yerel yönetimler tarafından yerine getirilmelidir.

Bu düşünceden hareketle TMMOB Bursa İl

Koordinasyon Kurulu olarak; Planlı kentleşme/sanayileşme süreçlerinin mutlaka yaşanması gerektiğini, TMMOB bünyesinde yer alan tüm meslek disiplinlerinin günlük siyasi kaygıları bir kenara bırakarak bu konuyu irdelemesini, bilimsel denetim görevlerinin bağımsız ve de yasaların verdiği yetki ve görev bilinci ile yerine getirilmesi ve sonuçların kamuoyu ile paylaşılması gerektiğini bir kez daha kamuoyu önünde hatırlatıyoruz.

Bu nedenledir ki plansız uygulamalar içinde yer alan kimi meslektaşlarımızın ülkemiz ve kent geleceği ile ilgili etik olmayan bu uygulamalarını hayretle izliyoruz.

TMMOB'un bu uygulamadaki yasal yaptırım gücü, geçmiş dönem hükümetlerinin yarattığı zaaf lar sonucu azaltılmıştır. Bundan dolayıdır ki, bilimsel denetim organı olan TMMOB'nin bu işlevini tam olarak yerine getirmesi için yasal koşulların yaratılmasını talep ediyoruz.

Bütün bunlardan sonra Bursa'nın depremselliğini bir kez daha hatırlatmak gerekir.

Bursa Kuzey Anadolu Fayına 20-50 km mesafede olup, kaplıca fayı ve Uluabat fayları gibi diri faylar üzerinde yer almaktadır. ve Bu nedenle Kuzey Anadolu Fayı kaynaklı ve Bursa Merkezli deprem olasılığı yüksektir. Bu alanda yapılan araştırmalar ve deprem tarihi kentimizin karşı karşıya bulunduğu tehlikenin artık görülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Göz ardı edilmemesi gereken bir diğer husus ise, imar planlarının yapımında alüvyon özellikli arazilerden kaçınılması gerektiğidir. Bursa ovasındaki yapılaşmalar tam tersi biçimde süregelmektedir. Sıvılaşma riski olabilen bu tip alanlarda teknik olarak bina yapımı mümkündür. Ancak günümüzdeki uygulamalarda, yüksek maliyetler oluşacağından uygun olmayan temel sistemleri ile yapılaşma sürdürülmektedir. Bunun sonucunda gerek Bursa Merkezli gerekse Kuzey Anadolu Fayına bağlı depremler kentimizde bina yıkımlarının yanı sıra bölgesel sıvılaşmalar nedeni ile (binaların zemine gömülmesi gibi) büyük can ve mal kayıplarına yol açabilecektir. Ayrıca zemin etütlerine

bakılmaksızın kat adetlerinin artırılması da tehlikeyi yükselten önemli bir faktördür.

TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu olarak, teknik ve bilimin dışlanmadığı, uygulamaların bağımsız denetimlerinden ödün verilmediği her ortamda yapılaşmanın olabileceğini, yıkılanların binalar değil onları yapan anlayışlar olduğunu bir kez daha söylüyor ve ne yazık ki bu yıkıntılar altında hep halkımızın kaldığını görmekten üzüntü duyduğumuzu bildiriyoruz.

Bu acı anma gününde bir kez daha hatırlatırız ki;

Henüz depremle karşılaşmadan felaket sonrası ortaya çıkacak yıkımları şimdiden görmeli, bu öngörüyle de mevcut yapıların güçlendirilmesini, yeni yapılanma alanlarını ve koşullarını tartışmalıyız.

Bu güne değin olduğu gibi bugünden sonrada konunun en yakın takipçisi olacağımızı, iktidara, yerel yönetimlere ve kamuoyuna bildiririz.

